

Studie av det halländska näringslivets klimatpåverkan och klimatrapportering

Baserat på hållbarhetsrapporteringar 2019

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
BAKGRUND	2
Att mäta, sätta mål och ställa om för minskad klimatpåverkan och stärkt konkurrenskraft	2
Att mäta klimatpåverkan: samlade utsläpp vs geografiska utsläpp	3
Green House Gas-protokollet	4
METOD	7
Hållbarhets- och klimatrapporter som underlag	7
Beräkningar av klimatpåverkan	9
ÖVERGRIPANDE RESULTAT	9
Den största klimatpåverkan sker utanför Halland	9
Knappt hälften av bolagen klimatrapporterar	10
RESULTAT UTIFRÅN NÄRINGSGREN	11
Bolag som klimatrapporterar i hög utsträckning – och som också har en ganska hög klimatpåverkan	11
Bolag som har stor potential att börja klimatrapportera	11
Bolag med väldigt hög potential att börja klimatrapportera	12
SLUTSATSER	12

Inledning

I Hallands strategi för hållbar tillväxt 2021-2028 är näringslivets gröna omställning en viktig del av det halländska näringslivet förnyelseförmåga och konkurrenskraft liksom bidrag till minskad klimatpåverkan. För att kunna främja en grön omställning i det halländska näringslivet behövs ökad kunskap om hur dess klimatpåverkan faktiskt ser ut.

Det finns framförallt ett behov av att öka kunskapen om hur de samlade utsläppen ser ut för det halländska näringslivet, både uppströms i värdekedjan och vid användning av produkter och tjänster. Genom att ha bättre koll på hur de samlade utsläppen ser ut och var de uppstår så ges bättre möjlighet att rikta åtgärder där de får störst effekt. Detta hänger väl ihop med det arbete som allt fler bolag själva bedriver med att följa upp på sin samlade klimatpåverkan, också utanför den egna verksamheten.

Bakgrund

Att mäta, sätta mål och ställa om för minskad klimatpåverkan och stärkt konkurrenskraft

Figur: Illustration av viktiga delar av näringslivets gröna omställning

Företags arbete för att minska klimatpåverkan och öka konkurrenskraften kan ske på olika sätt. Medvetenheten ökar om den affärspotential som grön omställning innebär genom att kunna möta en ökad efterfrågan på erbjudanden med låg klimatpåverkan. Man kan välja att gå direkt på att ställa om affärsmodell och erbjudanden, byta till leverantörer med starkare grön profil eller se över och effektivisera sin resursanvändning på andra sätt.

För att tydliggöra riktningen för företaget och kunna följa om man är på rätt väg är målsättningar för klimatpåverkan och att kartlägga och mäta hur företagets klimatpåverkan ser ut, viktiga möjliggörare.

Genom att sätta upp mål för klimatpåverkan, särskilt om de är i linje med Parisavtalet (så kallade Science Based Targets), så tydliggör företaget sina ambitioner för viktiga intressenter, men också internt genom mätbara prioriteringar.

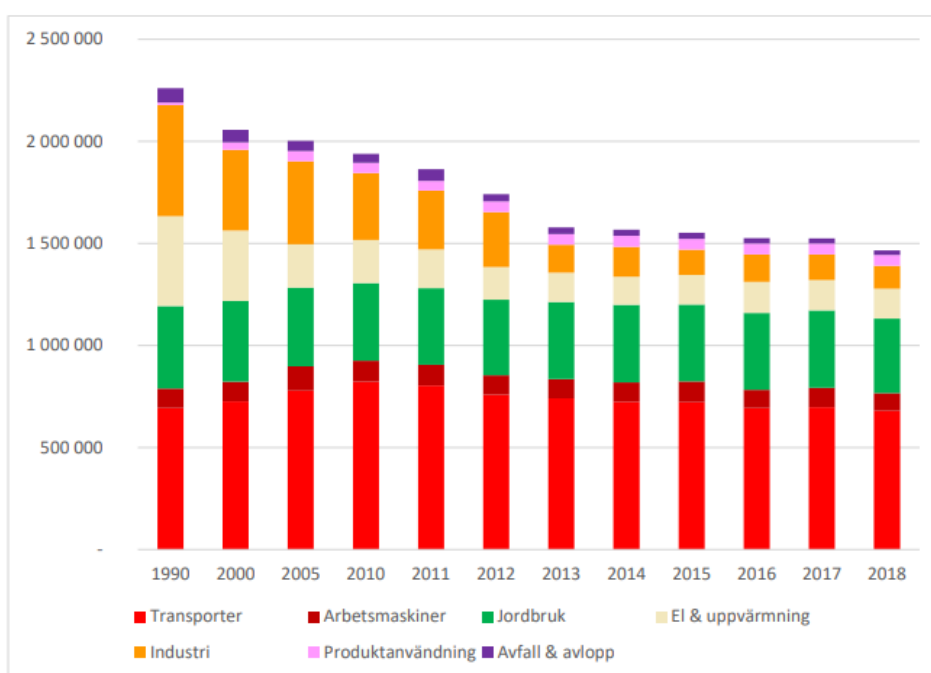
Genom att mäta och ha koll på i vilka delar som företaget påverkar klimatet mest, så följs målsättningarna upp. Det gör det också lättare att prioritera mellan olika möjliga insatser.

Att mäta klimatpåverkan: samlade utsläpp vs geografiska utsläpp

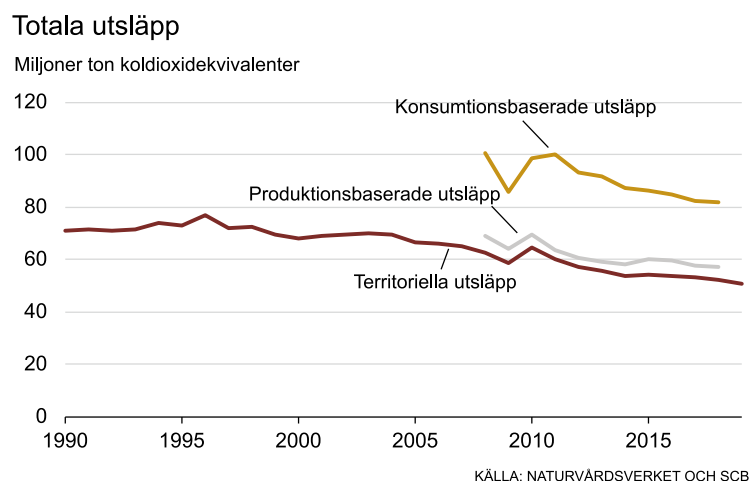
Klimatpåverkan kan mätas och rapporteras på olika sätt. I nuläget så är den nationella och regionala statistiken oftast begränsad till att endast räkna med de utsläpp som sker inom Hallands eller Sveriges gränser.

Försök görs att utveckla mätningarna till att också inkludera de transporter i resten av Sverige och utomlands som företag och privatpersoner inom ett territorium ger upphov till (produktionsbaserade utsläpp). Dessa går dock inte att bryta ner på finare aktörsnivå, exempelvis per näringsgren.

Ett annat angreppssätt är att inkludera de utsläpp som svensk konsumtion utomlands ger upphov till; konsumtionsbaserade utsläpp. Dessa beräkningar finns dock inte än på regional nivå.

Figur: Hallands geografiska utsläpp utifrån sektorer, 1990-2018

Figur: Sveriges klimatutsläpp 1990-2018

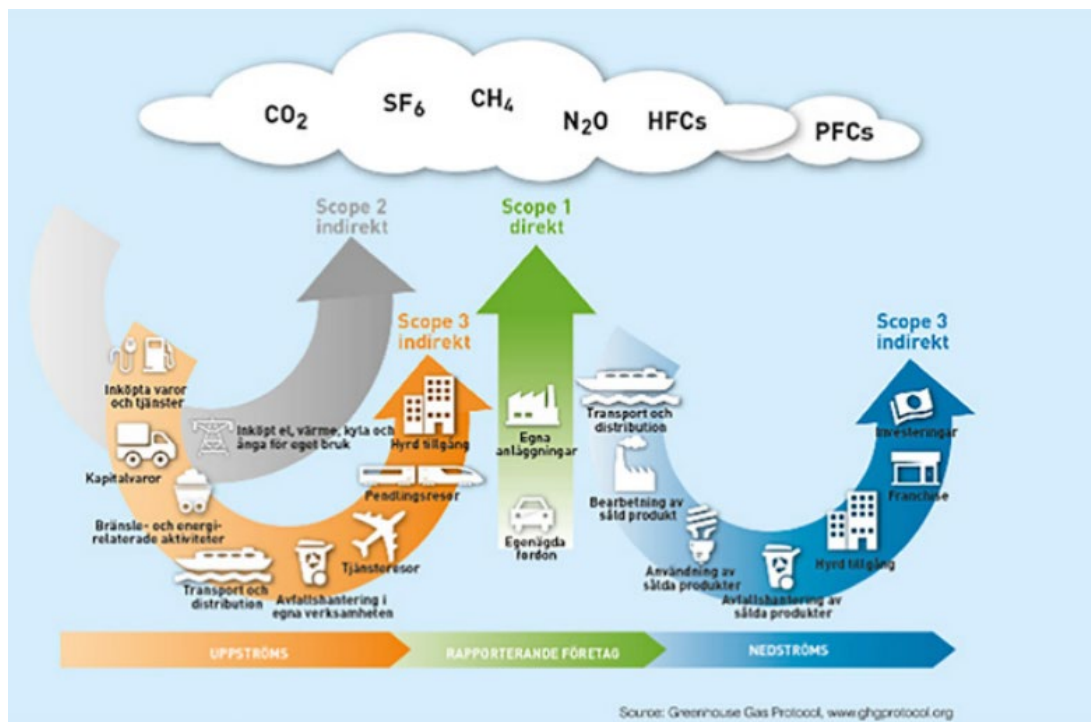
De regionala beräkningarna av geografiska utsläpp utgår från SMHI:s nationella emissionsdatabas. De är uppdelade efter olika sektorer vilket gör att det är möjligt att följa utvecklingen av utsläpp exempelvis från transporter eller jordbruk inom regionen. Däremot är det inte möjligt att följa vilka olika aktörer som orsakar de olika utsläppen; näringsliv, offentlig sektor eller privatpersoner.

För att kunna främja näringslivets gröna omställning och minskade klimatpåverkan behövs kunskap om hur den geografiska klimatpåverkan ser ut från företagens aktiviteter inom Halland. Minst lika relevant är att öka kunskapen om hur näringslivets samlade klimatpåverkan ser ut; både klimatpåverkan från företagens aktiviteter inom den egna verksamheten i Halland samt den klimatpåverkan som deras aktiviteter ger upphov till längs hela värdekedjan.

Det vanligaste sättet att mäta och rapportera klimatpåverkan inom näringslivet är utifrån Green House Gas-protokollet, GHG-protokollet. Genom att på regional nivå ta utgångspunkt i företagens egna GHG-rapporteringar, är det dels möjligt att få information om specifikt näringslivets klimatpåverkan. Dels innehåller det information om hur den samlade påverkan ser ut genom att inkludera både företagets direkt och indirekta klimatpåverkan.

Green House Gas-protokollet

GHG-protokollet är en ISO-standard sedan 2006 och också den absolut vanligaste metoden att använda för företag och organisationer världen över för att beräkna sin klimatpåverkan. Klimatrapportering enligt GHG-protokollet är uppbyggt för att underlätta jämförbarhet över tid och få så transparenta resultat som möjligt. Samtidigt så blir aldrig rapporteringen bättre än den data som tagits fram som underlag, vilket är ett utvecklingsarbete i sig och visar hur rapporterade verksamheter har kommit olika långt i att ta fram och sammanställa klimatdata.

Figur: Green House Gas-protokollets uppdelning av klimatpåverkan i scope 1, scope 2 och scope 3

För att mäta klimatpåverkan delas utsläppen in i tre delar, så kallade scope:

- Scope 1: Direkta utsläpp från företaget, från till exempel produktion i egna fabriker eller utsläpp från egna fordon
- Scope 2: Indirekta utsläpp från den energi som köps in (el, fjärrvärme, fjärrkyla)
- Scope 3: Indirekta utsläpp i företagets hela värdekedja, från bland annat varor och tjänster som köps in, personalens arbetspendling eller affärsresor (klimatpåverkan uppströms). Eller indirekta utsläpp som uppstår exempelvis vid användning av sålda produkter, hantering av verksamhetens avfall eller investerat kapital (klimatpåverkan nedströms).

Tabellen på nästa sida listar samtliga huvudsakliga utsläppskategorier för scope 1, 2 och 3.

Scope 1	Scope 2	Scope 3
Läckta/oregelbundna utsläpp	Elektricitet	Köpta varor och tjänster
Stationära utsläppskällor	Ånga	Kapitalvaror
Mobila förbränningsutsläpp	Värme	Framställning, production och transport av köpt bränsle och energi som inte omfattas av scope 1 eller scope 2
	Kyla	Uppströms transporter och distribution
		Hantering av avfall till följd av verksamhet
		Företagsresor
		Anställdas arbetspendling
		Uppströms leasade tillgångar
		Nedströms transporter och distribution
		Bearbetning av sålda produkter av nedströms företag
		Slutanvändning av sålda produkter
		Sluthantering av sålda produkter
		Nedströms leasade tillgångar
		Franchiser
		Investeringar

Figur: GHG-protokollets olika kategorier

Vid jämförelse med Emissionsdatabasen, ges att merparten av alla företag har utsläpp till följd av transporter, i scope 1 eller 3, och energianvändning, huvudsakligen genom inköpt energi i scope 2.

Scope 1-utsläpp är de som säkrast kan tillskrivas ett företag och den egna verksamheten i Halland. Indirekta utsläpp och särskilt de som rapporteras som scope 3 är beroende av ytterligare aktörer och är därför svårare att kartlägga. Ju nyare ett företag är i att kartlägga var i värdekedjan som klimatpåverkan uppstår och ju större del av klimatpåverkan som uppstår genom indirekta utsläpp från företaget, ju mer utmanande borde klimatrapportering vara.

Exempel på klimatrapporering enligt GHG-protokollet

Totale utsläpp (CO ₂ e (ton))		
	2019	2020
Scope 1	105 863	89 780
Förbränning bränslen		
Öfördämda träbränslen	1 563	1 704
Bioolja	1	0
Avfall	100 276	85 200
Gas 1	238	237
Gas från gasnät	3 584	2 351
Läckage av koldioxid	36	103
Ettst, läckage av sfärendesl för reservkraft	12	36
Direkta utsläpp, Binäas och biogödsel	54	39
Diverse småutsläpp (egna fordon och arbetsmaskiner)	101	70
Scope 2	25 322	16 054
Höjare kraftnätverk och värmeverk	21 118	13 094
Ett till fartyk	3 138	2 094
Ett till avfallanläggningar	611	518
Övriga elkonsumtion	254	337
Scope 3	13 583	9 902
Bränslen uppströms		
Öfördämda träbränslen	1 071	951
Bioolja	0	0
Avfall	3 609	1 080
Gas 1	51	68
Gas från gasnät	986	647
Vattenkraft, solkraft och vindkraft	12	11
Transporter och hantering av råvaror	227	205
Uppströms emission från plat till baling av importerat avfall	102	33
Binäas och biogödsel	1 010	855
Fjärrvärmesl - underhåll	250	981
Materialåtgång underhållsarbete	466	296
Ettst - underhåll	716	262
Kemikalier (utsläpp vid uppströms produktion)	4 850	4 813
Diverse småutsläpp	224	200

Market-based, tCO ₂ e:	
• Scope 1	15,646 (17,532)
• Scope 2	20,087 (19,632)
• Scope 3	95,902 (86,357)
• Total	131,635 (123,521)
• Biogenic	95,9 (238)

Utsläpp (ton)	2020	2019	2018
Direkta CO₂-utsläpp (scope 1)	96 151	85 500	80 835
Egna transporter	95 752	84 987	80 387
Fossila bränslen	41 455	27 943	31 564
Förnybara bränslen	399	513	448
Direkt värmearvändning (gas och olja)			
Indirekta CO₂-utsläpp (scope 2)	12 867	13 054	14 608
Värme och el	47 362	62 227	63 029
Reduktion via inköp av ursprungsmärkt förnybart el	-34 496	-49 172	-48 421
Övriga indirekta CO₂-utsläpp (scope 3)	186 830	228 661	236 034
Underleverantörers transporter (bil, tåg, flyg och båt)			
Fossila bränslen	186 540	225 480	232 034
Förnybara bränslen	59 221	66 649	71 006
Tjänstresor	289	3 181	4 000
Fossila CO₂-utsläpp, totalt	295 848	327 215	331 477

Figur: Exempel på bolags klimatrapporeringar

För att GHG-protokollet ska kunna appliceras på alla typer av företag, oavsett vilken typ av verksamhet som bedrivs, så finns alltså en stor bredd av möjliga klimatpåverkande aktiviteter i scope 3. Detta, tillsammans med att det finns skillnader företag emellan i hur omfattande klimatrapporeringen är, gör att klimatrapporerna kan variera betydligt.

Den kvantitativa information som klimatrapporering enligt GHG-protokollet innehåller, har en stor fördel i att det ger en inblick i var i ett företags värdekedja som utsläppen sker. Detta ger förutsättningar att identifiera lösningar för hur olika branscher bäst kan arbeta för att minska sina utsläpp. Dessutom ges inblick i hur verksamheter i olika näringsgrenar hänger samman och påverkar varandra.

Metod

Hållbarhets- och klimatrappor som underlag

För att få en genomsnittlig bild av hur klimatpåverkan ser ut för halländska företag, har bolag, aktiebolag samt kommunala bolag, i sexton näringsgrenar studerats.

Indelningen av företag är gjord med hjälp av SNI-koder utifrån den näring som företaget huvudsakligen har sin verksamhet inom (standard för svensk näringsgrensindelning). Näringsgrenarna har identifierats efter de avdelningar (A-U) och huvudgrupper (01–00) som klassificeringsmetoden omfattar (SCB, 2007). Detta innebär att varje näringsgren, men framför allt de som innehåller fler avdelningar och huvudgrupper, samlar breda spektra av företag med övergripande gemensam verksamhetstyp.

För varje grupp har de senaste hållbarhetsredovisningen, från år 2019, och särskilt klimatrapporeringen, för de tio bolag med högst omsättning studerats. Fyra grupperingar föll då ifrån eftersom underlaget var för svagt. Antingen för att inget av de tio största halländska bolagen hållbarhetsrapporterar eller väljer att inte beskriva klimatpåverkan i sin hållbarhetsrapport. Eller för att grupperingen av halländska bolag visade sig vara alldeles för diversifierad i fråga om huvudsakligt verksamhetsområde samt om kunderbjudande; produkt eller tjänst.

Bolagens huvudsakliga näringsgren	SNI-koder (tvåsiffriga)
Parti- och detaljhandel	G45-G47
Tillverkande bolag verksamma inom skogs-, livsmedels- och tillverkningsindustrin	B05-B09, C10-C33
Byggbolag	F41-F43
Finans- och försäkringsbolag	K64-K66
Energibolag	D35, E36-E39
Logistik- och transportbolag	H49-H53
Livsmedel primärproduktion, skogsbruk	A01-A03
Fastighetsbolag	L68
Hotell och restaurang	I55-I56
IT- och kommunikationsbolag	J58-J63
Nöjes- och friskvårdsbolag	R90-R93, S94-S96, T97-T98, U99
Vård- och omsorgsbolag	Q86-Q88

Figur: Näringsgrenar som redovisas i studien

Urval av bolag utifrån omsättning, bygger huvudsakligen på det tydliga sambandet att ekonomisk aktivitet också på ett eller annat sätt innebär energianvändning, konsumtion av råvaror och följaktligen klimatpåverkan. Dock kan olika typer av ekonomisk aktivitet och tillväxten däri ha olika stor klimatpåverkan och kan också utvecklas till att vara mer resurseffektiv (Stern, 2007)

Grunden för datainsamlingen är årligen publicerade års- och hållbarhetsrapporter. Enligt lag är företag som uppfyller två eller alla tre av följande skyldiga att ta fram en årlig hållbarhetsrapport:

- Medeltalet anställda har varit mer än 250 personer
- Den redovisade balansomslutningen har varit mer än 175 miljoner kronor
- Den redovisade nettoomsättningen har varit mer än 350 miljoner kronor

Företag som är del av en större koncern behöver dock inte upprätta egna hållbarhetsrapporter om de omfattas av en framtagen för koncernen i sin helhet (Bolagsverket, 2019).

Detta innebär att urvalet av större företag i respektive näringsgren lämpar sig särskilt väl, men också att det finns risk för bortfall i näringsgrenar som kännetecknas av en övervägande majoritet mindre företag även bland de tio största. Därtill kommer risken att ett företags aktivitet i Halland inte överensstämmer med genomsnittet av hela organisationens samlade verksamhet, som i vissa fall är koncerner med verksamhet i flera länder.

För att balansera studien av halländska bolag, studerades motsvarande de tio bolag som inom Sverige hade den högsta omsättning utifrån de tolv olika näringsgrenarna och deras eventuella klimatrapportering.

Hur hållbarhetsrapporter formuleras och vilka uppgifter som presenteras skiljer sig åt företag emellan men fokus ska vara att informera om verksamhetens konsekvenser på miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption (Bolagsverket, 2019). Eftersom hållbarhetsrapportens innehåll inte är specificerat mer än att den ska ta upp tidigare nämnda huvudkategorier, är alltså inte hållbarhetsrapportering entydigt med att företaget också klimatrapporterar.

Beräkningar av klimatpåverkan

Eftersom klimatrapporteringen i hållbarhetsrapporterna, liksom årsredovisningen i stort, vanligtvis täcker hela verksamheten/ koncernen, har beräkningar gjorts för att kunna uppskatta hur klimatpåverkan ser ut utifrån bolagets aktiviteter i Halland. Den rapporterade klimatpåverkan i respektive scope relateras först till den totala omsättningen och sedan till omsättningen i Halland. Beräkningarna bygger på det ovan beskrivna antagandet att klimatpåverkan kan relateras till ekonomisk aktivitet.

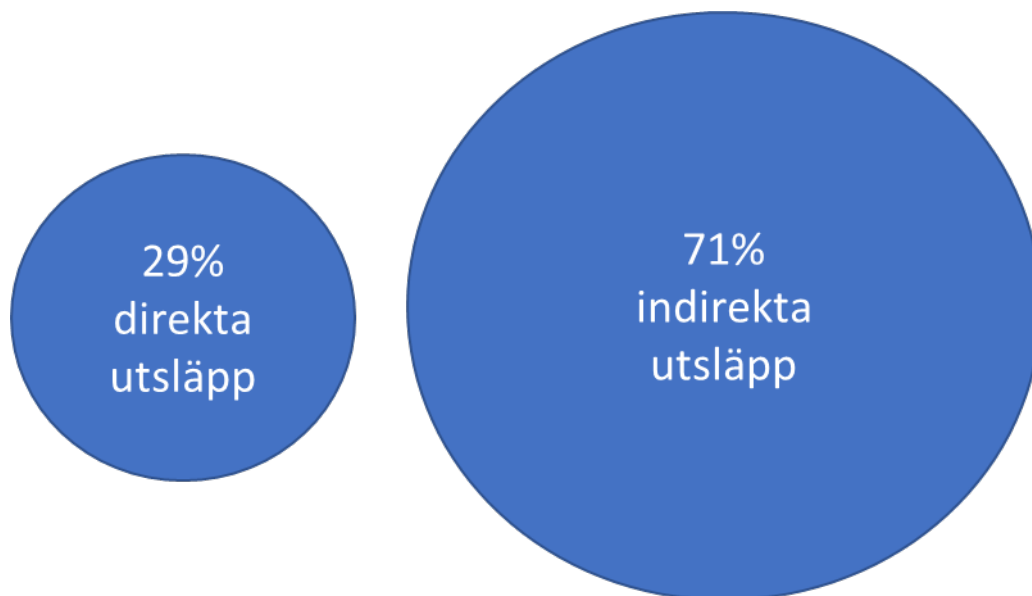
Klimatpåverkan i respektive scope har sedan studerats dels per bolag, dels hur den ser ut per näringsgren. Huvudvikt har lagts vid hur stor andel av klimatpåverkan som bolagen rapporterar i de olika scopen. När det har rört sig om stora skillnader, har också storleken på klimatrapporteringen i ton koldioxidekvivalenter för olika bolag eller samlat för olika näringsgrenar studerats.

Mer fördjupande studier av vad den rapporterade klimatpåverkan i de tre scopen består av, har inte varit en del av det här arbetet, utan skulle kunna vara föremål för framtida studier.

Övergripande resultat

Den största klimatpåverkan sker utanför Halland

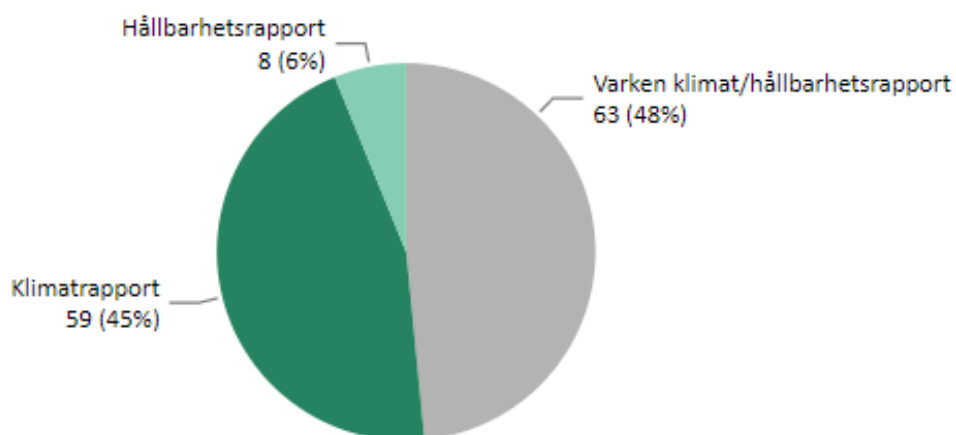
Den huvudsakliga klimatpåverkan uppstår indirekt, utanför det halländska näringslivets egna verksamheter, och uppgår i genomsnitt till 71%. Det mesta i andra delar av världen eller Sverige genom inköpt energi, scope 2, eller genom företagets aktiviteter uppströms eller nedströms i värdekedjan, scope 3. En mindre del av klimatpåverkan, i genomsnitt 29%, sker genom bolagens verksamheter i Halland.

Figur: Halländska bolags genomsnittliga direkta utsläpp av koldioxidekvivalenter (scope 1) respektive indirekta utsläpp (scope 2 och scope 3)

Knappt hälften av bolagen klimatrapporterar

Hälften av de studerade halländska bolagen gör en hållbarhetsredovisning. Nio av tio av dessa bolags redovisningar innehåller en klimatrapportering.

Figur: Andel studerade bolag som hållbarhets- respektive klimatrapporterar

Resultat utifrån näringsgren

Det är intressant att studera hur de övergripande resultaten ser ut per näringsgren. Samtidigt blir det studerade underlaget mindre med endast tio till tjugo studerade bolag (i Halland respektive i Halland och Sverige) per näringsgren. Detta gäller framförallt klimatpåverkan, där det för de flesta näringsgrenar endast är hälften eller ännu mindre av de halländska bolagen som rapporterar sin klimatpåverkan och därmed är det oftast svårt att dra några slutsatser kring detta.

Bolag som klimatrapporterar i hög utsträckning – och som också har en ganska hög klimatpåverkan

Energibolagen utmärker sig genom att alla studerade bolag klimatrapporterar. Därifrån kan man utläsa att energibolags verksamheter har stor klimatpåverkan både i och utanför Halland; ungefär hälften av klimatpåverkan är direkt, hälften indirekt. Kvantitativt så står energibolagen för en förhållandevis stor andel av den genomsnittliga klimatpåverkan, både bland halländska och svenska bolag.

Tillverkande bolag verksamma inom skogs-, livsmedels- och den tillverkande industrin står också för en förhållandevis stor andel av genomsnittlig rapporterad klimatpåverkan, både bland halländska och svenska bolag. Både i Halland respektive Sverige, men framförallt utanför genom indirekt klimatpåverkan. En hög andel klimatrapporterar.

Både energibolag och tillverkande bolag har potential i att i högre utsträckning kartlägga sin indirekta klimatpåverkan; endast hälften av bolagen gör det idag.

Bolag som har stor potential att börja klimatrapportera

I en majoritet av de studerade näringsgrenarna har bolagen stor potential att börja klimatrapportera; knappt hälften av bolagen har någon typ av klimatrapportering som en del av sin hållbarhetsrapportering. Bolagen i de här näringsgrenarna har också ofta stor potential att kartlägga hur deras indirekta klimatpåverkan ser ut.

De halländska *byggbolagen* har stor potential i att utveckla kartläggningen av indirekt klimatpåverkan då endast 3 av 10 klimatrapporterar idag. Utifrån klimatrapporteringen från bolag verksamma i Sverige så ser det ut att vara förhållandevis stor direkt klimatpåverkan, ca 40%.

Parti- och detaljhandelsbolagen utmärker sig genom att deras klimatpåverkan huvudsakligen verkar vara indirekt. Detta blir tydligt genom jämförelse med de parti- och detaljhandelsbolag med högst omsättning i Sverige som alla klimatrapporterar. För bolagen verksamma i Sverige står den indirekta klimatpåverkan för 98%, medan halländska bolag redovisar endast 50% indirekt klimatpåverkan. Att klimatpåverkan i så hög utsträckning är indirekt är logiskt med tanke på att bolagen inte själva tillverkar, utan endast fungerar som mellanhänder mellan produktion och marknad/användning.

Också *finans- och försäkringsbolag*, *fastighetsbolag* och *IT-bolag* utmärker sig genom att ca 90% eller mer av deras klimatpåverkan är indirekt, både för bolag verksamma i Halland och Sverige. För fastighetsbolag sker ungefär hälften av den indirekta klimatpåverkan genom köp av el och energi, scope 2.

För *bolag verksamma inom hotell och restaurang* verkar också den största andelen av klimatpåverkan vara indirekt, över 90%, men eftersom mindre än 4 av 10 bolag klimatrapporterar både av de som är verksamma i Halland och Sverige, så är underlaget svagt.

Av de få *bolag verksamma inom vård och omsorg* som klimatrapporterar, mindre än 4 av 10 både i Halland och Sverige, verkar klimatpåverkan huvudsakligen ske i scope 1 och 2. Det är svårt att dra slutsatser utifrån ett sådant begränsat underlag, men det ser ut att finnas stor potential i att i högre utsträckning kartlägga klimatpåverkan i scope 3.

Bolag med väldigt hög potential att börja klimatrapportera

Mindre än 2 av 10 bolag i de här tre näringsgrenarna har börjat kartlägga och rapportera sin klimatpåverkan.

Om man för *logistik- och transportbolag* gör en jämförelse med bolagen med högst omsättning i Sverige, så verkar den här näringsgrenen utmärka sig genom att nästan alla klimatpåverkan sker direkt. Det är dock enbart 2 av 10 de största bolagen i Sverige som har kartlagt sin påverkan i scope 3.

För *nöjes- och friskvårdsbolag* visar samma jämförelse att över 90% av rapporterad klimatpåverkan uppstår indirekt.

För *bolag inom primärproduktion av livsmedel samt skogsbruk*, visar en jämförelse med de största svenska bolagen att fördelningen av klimatpåverkan uppgår till ca 30% direkt och 70% indirekt, dvs samma som bolagen i genomsnitt.

Slutsatser

Potentialen att få bättre koll på sin klimatpåverkan, gäller för väldigt många typer av företag. Större bolag, utifrån omsättning, klimatrapporterar i högre utsträckning än mindre. Energibolag och tillverkande industrin har kommit särskilt långt.

GHG-protokollets uppbyggnad visar tydligt hur ett bolags förändring i direkt klimatpåverkan samtidigt kan minska ett annat bolags indirekta klimatpåverkan. Samverkan är därför en nyckel i att hitta effektiva lösningar som leder till en minskad klimatpåverkan.

Region Halland, Regional Utveckling
**Näringslivets klimatpåverkan och
klimatrapportering**